

پیش‌بینی هوش هیجانی بر مبنای ابعاد شوخ‌طبعی در میان دانشجویان سرآمد دانشگاه

فاطمه ترابی^۱، دیبا سیف^۲

مقاله پژوهشی

چکیده

زمینه و هدف: توجه به شوخ‌طبعی و رابطه آن با هوش هیجانی امری ضروری است، چرا که عملکرد هیجانی می‌تواند متأثر از شوخ‌طبعی افراد باشد. پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی هوش هیجانی بر مبنای شوخ‌طبعی و ابعاد آن در میان دانشجویان سرآمد دانشگاه انجام شد.

مواد و روش‌ها: این پژوهش توصیفی بر روی ۱۱۵ نفر (۷۱ دختر و ۴۴ پسر) دانشجوی سرآمد مشتمل بر دانشجویان استعداد درخشان و ممتاز دانشگاه شیراز انجام شد که در سال ۱۳۹۰ به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. برای ارزیابی هوش هیجانی از پرسش‌نامه ویژگی‌های هوش هیجانی Petrides و Furnham و برای سنجش شوخ‌طبعی از پرسش‌نامه شوخ‌طبعی خشوعی استفاده گردید. داده‌ها با محاسبه ضریب همبستگی Pearson و تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان با به کارگیری نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: بین هوش هیجانی و شوخ‌طبعی و ابعاد آن (لذت از شوخی، خنده، شوخی کلامی، شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی و شوخ‌طبعی در شرایط استرس‌آور) رابطه معنی‌دار و مثبت وجود داشت. تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی و شوخ‌طبعی در شرایط استرس‌آور هوش هیجانی را پیش‌بینی می‌کند.

نتیجه‌گیری: رابطه‌ای مثبت بین هوش هیجانی و ابعاد شوخ‌طبعی برقرار است. از میان ابعاد شوخ‌طبعی، مهم‌ترین پیش‌بینی کننده هوش هیجانی در میان دانشجویان سرآمد دانشگاه، شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی است.

واژه‌های کلیدی: شوخ‌طبعی، هوش هیجانی، تیزهوشی، دانشجویان سرآمد، دانشجویان استعداد درخشان و ممتاز

ارجاع: ترابی فاطمه، سیف دیبا، پیش‌بینی هوش هیجانی بر مبنای ابعاد شوخ‌طبعی در میان دانشجویان سرآمد دانشگاه. مجله تحقیقات علوم رفتاری ۱۳۹۲؛ ۱۱ (۲): ۱۰۷-۱۰۰

پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۲/۱۴

دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۹/۲۵

نمودند. Plato و Aristotle معتقد بودند که افراد شوخ‌طبع نسبت به دیگر افراد احساس برتری دارند، در حالی که Freud، Kant و Spenser بر این باور بودند که شوخ‌طبعی در اثر ناسازگاری رشد می‌کند (۲). Freud (به نقل از Fernandez) عنوان نمود که «هنگامی که فرد در حالت تنش‌زایی قرار دارد، برای رهایی از تنش، شوخی را خلق می‌کند و شوخی خلق شده سبب کاهش خشم فرد می‌گردد»

مقدمه

شوخ‌طبعی یکی از اموری است که از گذشته تا به امروز در زندگی و روابط اجتماعی افراد نقش مؤثری داشته است. شوخ‌طبعی به قدمت زندگی اجتماعی بشر است (۱) و به همین سبب از دیرباز مورد توجه بوده است. بزرگانی همچون Plato، Aristotle، Kant، Spenser و Freud (به نقل از Fernandez) درباره افراد شوخ‌طبع فرضیه‌هایی را عنوان

۱- دانشجوی دکتری، گروه روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسؤول)

Email: Ftorabi1385@gmail.com

۲- استادیار، گروه روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

پژوهشگران وجود رابطه بین شوخ‌طبعی و هوش هیجانی را گزارش کرده‌اند. برخی از پژوهشگران بر این باورند که شوخ‌طبعی سبب بهبود تعامل، کاهش تنش و درگیری بین افراد می‌گردد (۷). Masten نشان داد که افراد شوخ‌طبع، از شایستگی اجتماعی بیشتری برخوردار هستند و در روابط بین فردی دارای مجذوبیت بیشتری هستند (۸). Martin دریافت که افراد شوخ‌طبع، از نظر اجتماعی مهارت بیشتری دارند و در حل تعارض‌های بین فردی توانایی بیشتری نشان می‌دهند (۳). Yip و Martin با مطالعه بر روی شوخ‌طبعی، هوش هیجانی و صلاحیت اجتماعی دریافتند که شوخ‌طبعی و هوش هیجانی رابطه معنی‌داری با هم دارد و بر روی صلاحیت اجتماعی فرد اثرگذار است (۹). در ایران نیز خشوعی گزارش نمود که بین هوش هیجانی و کلیه ابعاد آن با شوخ‌طبعی رابطه مثبت وجود دارد (۱۰). همچنین علی‌نیا کرونوی و همکاران دریافتند که بین سبک‌های شوخ‌طبعی و هوش هیجانی رابطه برقرار است (۱۱).

هوش هیجانی در رشد شناختی و عاطفی فرد سهم بسزایی دارد و تعیین‌کننده موفقیت زندگی فرد است (۱۲). با این حال، مرور مطالعات پیشین بیانگر آن است که در زمینه رابطه شوخ‌طبعی و هوش هیجانی بررسی‌های اندکی انجام شده است که تنها رابطه همبستگی بین این دو متغیر را مورد توجه قرار می‌دهد. با توجه به نقش دانشجویان سرآمد در پیشرفت کنونی و آتی جامعه، مطالعه عوامل تأثیرگذار بر سلامت روابط اجتماعی آنان حایز اهمیت تلقی می‌شود. هدف اصلی از مطالعه نقش ابعاد شوخ‌طبعی در پیش‌بینی هوش هیجانی در میان دانشجویان سرآمد دانشگاه مشتعل بر دانشجویان استعداد درخشان و ممتاز است. از این رو پژوهش حاضر به دنبال یافتن جواب سؤال‌های زیر است:

- ۱- رابطه بین ابعاد شوخ‌طبعی مشتعل بر لذت از شوخی، خنده، شوخی کلامی، شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی و شوخ‌طبعی در شرایط استرس‌آور با هوش هیجانی چگونه است؟
- ۲- سهم هر یک از ابعاد شوخ‌طبعی در پیش‌بینی هوش هیجانی دانشجویان سرآمد دانشگاه به چه میزان است؟

(۲). شوخ‌طبعی یکی از ویژگی‌های شخصیتی است (۳) که در عادت‌های رفتاری، تجارب، عواطف، نگرش‌ها و توانایی‌های فرد پدیدار می‌شود و با لطیفه‌گویی، خنده، سرگرمی و نظایر این‌ها در ارتباط است (۳). شوخ‌طبعی می‌تواند وسیله‌ای برای برقراری ارتباط با دیگران باشد و احساسات عمیق، باورها و تمایلات افراد را نمایان کند (۱). نقش شوخ‌طبعی در مقابله با استرس‌های روزمره، خلق روابط اجتماعی مناسب، آسان نمودن حل مسایل و همچنین در مدیریت هیجان و انگیزه حایز اهمیت است. توانایی مقابله با استرس و توانایی برقراری رابطه اجتماعی به شیوه صحیح را هوش هیجانی گویند (۴).

Bar-on (به نقل از ریاحی) معتقد است که هوش هیجانی شکلی از هوش اجتماعی است که شامل توانایی کنترل احساسات و هیجان‌ات خود و دیگران، پذیرش دیدگاه سایر افراد و کنترل روابط اجتماعی است. هوش هیجانی از عوامل غیر شناختی شخصیت است که توانایی فرد را در مقابله با فشارها و ملزومات محیطی افزایش می‌دهد. وی هوش هیجانی را مشتمل بر پنج مؤلفه درون‌فردی، میان‌فردی، سازگاری، مدیریت استرس و خلق و خوی عمومی می‌داند. مؤلفه درون‌فردی بیانگر توانایی شخص در آگاهی از هیجان‌ات و کنترل آن‌ها است و به حرمت نفس، خودآگاهی از هیجان‌ات، اشتیاق، استقلال و خودشکوفایی اشاره می‌نماید. مؤلفه میان‌فردی بیانگر توانایی شخص برای سازگاری با دیگران و اعمال مهارت‌های اجتماعی است و به همدلی، مسؤولیت اجتماعی و ارتباط میان‌فردی اشاره دارد. مؤلفه سازگاری شامل توانایی کنار آمدن با هیجان‌ات، توانایی تشخیص، خلق و به کارگیری راه‌حل‌های مؤثر است. مؤلفه مدیریت استرس عبارت از تحمل فرد در برابر رویدادهای ناخوشایند، تنش‌زا و توانایی مقاومت فرد در برابر تنش‌ها می‌باشد. مؤلفه خلق و خوی عمومی به خوش‌بینی و شادکامی اشاره دارد (۵).

شوخی‌طبعی و هوش هیجانی، روابط اجتماعی را تسهیل می‌کند (۶). با توجه به نقش مهم شوخ‌طبعی در برقراری ارتباط اجتماعی، مدیریت هیجان و احساسات، برخی از

مواد و روش‌ها

روش پژوهش، توصیفی است. جامعه آماری متشکل از کلیه دانشجویان ممتاز و دانشجویان استعداد درخشان مقطع کارشناسی دانشگاه شیراز مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۸۹ بود. شرکت‌کنندگان این پژوهش شامل ۱۱۵ نفر (۷۱ دختر و ۴۴ پسر) از دانشجویان استعداد درخشان و دانشجویان ممتاز بود. این دانشجویان به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. گفتنی است که این دانشجویان در سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰ در دفتر هدایت استعداد درخشان این دانشگاه عضویت داشتند و حاضر به همکاری در این پژوهش شدند. در پژوهش حاضر، دانشجویان استعداد درخشان عبارتند از دانشجویانی که میانگین نمرات آن‌ها در کنکور سراسری، دو و نیم انحراف استاندارد بالاتر از میانگین نمرات افراد در زیر گروه آزمایشی مورد نظر است و نام آن‌ها در دفتر هدایت استعداد درخشان دانشگاه شیراز ثبت شده است. دانشجویان ممتاز شامل دانشجویانی می‌گردد که طی دو نیم‌سال تحصیلی به طور متوالی به احراز رتبه اول گروه خود نایل آمده‌اند و در دفتر هدایت استعداد درخشان دانشگاه شیراز عضویت دارند. باید خاطر نشان کرد که شرط استمرار عضویت در دفتر استعدادهای درخشان دانشگاه شیراز، احراز معدل حداقل ۱۷ در هر نیم‌سال تحصیلی است.

پرسش‌نامه شوخ‌طبعی

(Sense of humor questionnaire یا SHQ): این

پرسش‌نامه توسط خشوعی و همکاران (به نقل از خشوعی) در سال ۱۳۸۶ ساخته شده است و دارای ۲۵ گویه می‌باشد. نمره‌گذاری این پرسش‌نامه بر اساس مقیاس هفت‌بخشی لیکرت (کاملاً موافقم، موافقم، تا حدی موافقم، نظری ندارم، تا حدی مخالفم، مخالفم، کاملاً مخالفم) صورت می‌گیرد، چنان که نمره ۱ به گزینه کاملاً مخالفم و نمره ۷ به گزینه کاملاً موافقم تعلق می‌گیرد. خشوعی و همکاران این پرسش‌نامه را مورد تحلیل عاملی قرار دادند و یک ساختار پنج عاملی شامل لذت از شوخی، خنده، شوخی کلامی، شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی و شوخ‌طبعی در شرایط استرس‌آور به دست

آمد (۱۰). در این پرسش‌نامه هر آزمودنی برای هر بعد نمره‌ای جداگانه و برای کل پرسش‌نامه نیز یک نمره کلی کسب می‌نماید. خشوعی و همکاران (به نقل از خشوعی) پایایی این پرسش‌نامه را با استفاده از محاسبه ضریب Cronbach's alpha به ترتیب برای هر بعد ۰/۷۴، ۰/۸۰، ۰/۷۷، ۰/۷۴، ۰/۷۹ و ۰/۷۹ برای کل پرسش‌نامه ۰/۹۲ گزارش کردند (۱۰). در پژوهش حاضر به منظور احراز روایی سازه‌ای پرسش‌نامه شوخ‌طبعی، ضرایب همبستگی بین نمره هر بعد با نمره کل پرسش‌نامه مورد محاسبه قرار گرفت. ضرایب به دست آمده از ۰/۶۰ تا ۰/۶۸ متغیر بود ($P < ۰/۰۰۰۱$). پایایی پرسش‌نامه شوخ‌طبعی از طریق محاسبه ضریب Cronbach's alpha برای ابعاد لذت از شوخی، خنده، شوخی کلامی، شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی و شوخ‌طبعی در شرایط استرس‌آور به ترتیب برابر ۰/۷۷، ۰/۷۱، ۰/۷۶، ۰/۷۶، ۰/۸۲ احراز گردید و برای کل پرسش‌نامه شوخ‌طبعی ۰/۸۶ حاصل شد.

پرسش‌نامه ویژگی‌های هوش هیجانی

Petrides and Furnham emotional intelligence

(questionnaire): این پرسش‌نامه در سال ۲۰۰۲ به وسیله

Petrides و Furnham ساخته شد. این پرسش‌نامه شامل ۳۰ عبارت است و نمره‌گذاری آن بر اساس مقیاس هفت‌بخشی لیکرت از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم صورت می‌گیرد. نمره ۱ به گزینه کاملاً مخالفم و نمره ۷ به گزینه کاملاً موافقم تعلق می‌گیرد. این پرسش‌نامه چهار بعد مهارت‌های اجتماعی، کنترل عواطف، درک عواطف خود و دیگران و خوش‌بینی را در بر می‌گیرد (۵). صفری به منظور بررسی روایی این پرسش‌نامه، ضرایب همبستگی بین یکایک گویه‌ها با ابعاد آن را محاسبه کرد و پایایی پرسش‌نامه ویژگی‌های هوش هیجانی را از طریق محاسبه ضریب Cronbach's alpha برابر با ۰/۸۸ به دست آورد (۱۳). در پژوهش حاضر روایی این پرسش‌نامه از طریق ضریب همبستگی بین ابعاد پرسش‌نامه با یکدیگر مورد بررسی قرار گرفت. ضریب همبستگی بین نمرات ابعاد هوش هیجانی از ۰/۳۴ تا ۰/۵۵ متغیر بود ($P < ۰/۰۰۰۱$). پایایی این

هیجانی به تفکیک جنسیت شرکت‌کنندگان تحقیق است. به منظور بررسی رابطه بین شوخ‌طبعی و ابعاد آن با هوش هیجانی، ضریب همبستگی Pearson استفاده شد (جدول ۲). چنان که جدول ۲ نشان می‌دهد بین هوش هیجانی و شوخ‌طبعی و ابعاد آن رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد ($P < 0/0001$). از بین ابعاد شوخ‌طبعی، بعد شوخ‌طبعی در شرایط اجتماعی دارای بیشترین همبستگی با هوش هیجانی است ($r = 0/80$).

به منظور بررسی رابطه عمیق‌تر هوش هیجانی با ابعاد شوخ‌طبعی، تحلیل رگرسیون چندگانه اجرا شد که نتایج آن در جدول ۳ نشان داده شده است.

برای پیش‌بینی هوش هیجانی، ابعاد شوخ‌طبعی (لذت از شوخی، خنده، شوخی کلامی، شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی و شوخ‌طبعی در شرایط استرس‌آور) و شوخ‌طبعی کل به رگرسیون چندگانه وارد شد و مورد تحلیل قرار گرفت. از میان ابعاد شوخ‌طبعی، دو بعد شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی و شوخ‌طبعی در شرایط استرس‌آور، قابلیت پیش‌بینی هوش هیجانی را داشت.

پرسش‌نامه از طریق محاسبه ضریب Cronbach's alpha برابر با ۰/۷۷ احراز گردید.

روش اجرا برای همه افراد یکسان بود. پس از هماهنگی با شرکت‌کنندگان، پرسش‌نامه‌های شوخ‌طبعی و هوش هیجانی به طور انفرادی با قرار قبلی در اختیار آنان قرار گرفت. ضمن برقراری ارتباط اولیه از آن‌ها خواسته شد تا گویه‌ها را به دقت بخوانند و در کمال صداقت گزینه‌ای را انتخاب کنند که با وضعیت آن‌ها بیش‌ترین همخوانی را داشته باشد. همچنین بر این تأکید شد که هیچ پاسخ صحیح یا غلطی وجود ندارد و نیازی به درج نام و نام خانوادگی نیست. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق محاسبه ضریب همبستگی Pearson و تحلیل رگرسیون چندگانه، با به کارگیری نرم‌افزار SPSS (نسخه ۱۶، SPSS Inc., Chicago, IL) صورت گرفت.

یافته‌ها

اطلاعات جدول ۱ نمایان‌گر یافته‌های توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار برای ابعاد شوخ‌طبعی و هوش

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار دختران و پسران در هوش هیجانی و ابعاد شوخ‌طبعی

متغیر	پسران (۴۴ نفر)		دختران (۷۱ نفر)	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
شوخی کل	۱۳۷/۵۷	۱۹/۲۵	۱۳۷/۷۲	۲۰/۳۹
لذت از شوخی	۲۹/۲۳	۵/۶۳	۲۹/۲۶	۵/۴۲
خنده	۲۵/۵۷	۶/۲۸	۲۶/۰۷	۶/۸۴
شوخی کلامی	۲۷/۴۷	۵/۹۰	۲۷/۴۸	۵/۷۹
شوخی در روابط اجتماعی	۲۹/۵۱	۵/۹۶	۲۹/۱۹	۶/۱۵
شوخی در شرایط استرس‌آور	۲۸/۷۰	۶/۵۲	۲۹/۴۰	۷/۰۱
هوش هیجانی	۱۴۸/۷۰	۱۹/۶۳	۱۴۹/۶۶	۲۰/۱۶

جدول ۲. همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	لذت از شوخی	خنده	شوخی کلامی	شوخی در روابط اجتماعی	شوخی در شرایط استرس‌آور	شوخی کل
هوش هیجانی	۰/۴۵**	۰/۳۹**	۰/۵۸**	۰/۸۰**	۰/۷۹**	۰/۷۷**

** $P < 0/0001$

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی هوش هیجانی از طریق ابعاد شوخ‌طبعی

Sig	t	β	S.E	B	
.0001	۸/۴۰		۶/۹۵	۵۸/۳۹	(ثابت)
----	.۰۷۰	-.۰۵	۰/۲۹	۰/۲۱	لذت از شوخی
----	.۰۴۶	-.۰۳	۰/۲۰	۰/۰۹	خنده
----	۱/۲۳	-.۰۹	۰/۲۹	۰/۳۶	شوخی کلامی
.0001	۴/۱۷	-.۰۴۵	۰/۴۰	۱/۶۷	شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی
.0001	۳/۹۸	-.۰۴۰	۰/۳۵	۱/۳۹	شوخ‌طبعی در شرایط استرس‌آور

در خصوص رابطه همبستگی مثبت بین خنده و هوش هیجانی، می‌توان گفت که خنده یکی از نشانه‌های شوخ‌طبعی است و فرد خنده‌رو با خنده کارها را بر خود آسان می‌گیرد و بر این باور است که بخند تا دنیا به رویت بخندد (۱۴). این باور به فرد کمک می‌کند تا در کنار آمدن با شرایط و موقعیت‌های متفاوت توانمند باشد و همواره دارای احساسات مثبت و شادکامی باشد. این توانمندی سبب افزایش احساس رضایت از خود و دیگران، سرزندگی و ابراز احساسات می‌گردد که Bar-on (به نقل از خشوعی و همکاران) این توانایی مثبت را یکی از مؤلفه‌های خلق و خوی عمومی مؤثر در هوش هیجانی می‌داند و به شادکامی فرد اشاره دارد (۱۴). بنابراین می‌توان گفت فرد خنده‌رو دارای هوش هیجانی بالایی است زیرا شادکامی و انعطاف‌پذیری با خنده ارتباط مثبتی دارد.

در خصوص رابطه همبستگی بین شوخی کلامی و هوش هیجانی می‌توان عنوان کرد شوخی کلامی نیز می‌تواند همانند شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی با رابطه‌ای صمیمانه توأم باشد و در ایجاد و حفظ روابط رضایت‌بخش به وسیله صمیمیت و نزدیکی عاطفی نقش مؤثری داشته باشد. Bar-on (به نقل از ریاحی) صمیمیت و برقراری ارتباط اجتماعی نزدیک را بخشی از توانایی شخص برای سازگاری با دیگران و اعمال مهارت‌های اجتماعی می‌داند که به هوش هیجانی اشاره می‌نماید (۵). بنابراین می‌توان گفت فردی که در روابط اجتماعی خود از شوخی کلامی استفاده می‌نماید، دارای هوش هیجانی بالایی است.

در خصوص رابطه همبستگی مثبت بین شوخ‌طبعی در

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر، در زمینه رابطه ابعاد شوخ‌طبعی با هوش هیجانی، نشان داد که بین تمامی ابعاد شوخ‌طبعی آن با هوش هیجانی همبستگی مثبت برقرار است. در تبیین احتمالی این یافته می‌توان گفت که شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی یکی از مؤثرترین ابزار برای نفوذ در دیگران است (۱۴). وجود شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی با رابطه‌ای صمیمانه توأم است و این صمیمیت با ارتباط اجتماعی مناسب همراه می‌گردد. بنابراین می‌توان گفت فردی که در روابط اجتماعی خود از شوخ‌طبعی استفاده می‌نماید، دارای هوش هیجانی بالایی است، زیرا در ایجاد و حفظ روابط رضایت‌بخش به وسیله صمیمیت و نزدیکی عاطفی توانمند می‌باشد.

در خصوص رابطه همبستگی بین لذت از شوخی و هوش هیجانی نتایج نشان می‌دهد که فردی که در بعد لذت از شوخی نمره بالایی کسب می‌نماید، در واقع از اشکال مختلف شوخی مانند نگاه کردن به برنامه‌های خنده‌دار، کاریکاتورها و یا از انجام فعالیت‌هایی نظیر خواندن داستان‌های طنز لذت می‌برد (۱۴). این فرد به جنبه‌های مثبت توجه بیشتری نشان می‌دهد و حتی با وجود احساسات ناخوشایند از دیدن برنامه‌های خنده‌دار و یا انجام فعالیت‌های توأم با طنز لذت می‌برد. Bar-on (به نقل از ریاحی)، توانمندی توجه به جنبه‌های روشن زندگی و حفظ نگرش مثبت حتی هنگام وجود احساسات منفی و ناخوشایند را خوش‌بینی می‌داند (۵). بنابراین می‌توان گفت که لذت از شوخی با هوش هیجانی همراه است، زیرا هر چه فرد از اشکال مختلف شوخی بیشتر لذت ببرد، خوش‌بین‌تر است و هوش هیجانی بالاتری دارد.

راحتی با دیگران ارتباط برقرار می‌کند و حمایت‌های اجتماعی بین افراد رد و بدل می‌شود. بر اساس عقیده Bar-on (به نقل از ریاحی) صمیمیت و برقراری ارتباط اجتماعی نزدیک، بخشی از توانایی شخص برای سازگاری با دیگران و اعمال مهارت‌های اجتماعی است که به مؤلفه میان‌فردی هوش هیجانی اشاره دارد (۵). Freud (به نقل از Fernandez) بر این باور است که فرد زمانی از شوخ‌طبعی استفاده می‌کند که در شرایط تنش‌زایی قرار گیرد و برای رهایی از تنش به خلق شوخی روی می‌آورد (۲). Lopes و همکاران نقش شوخ‌طبعی را در کاهش تنش و درگیری حیاتی می‌دانند (۷). فردی که برای رهایی از شرایط تنش‌زا از شوخی استفاده می‌نماید، استرس کمتری را تجربه می‌کند و در حقیقت به مدیریت استرس پرداخته است. مدیریت استرس یکی از مؤلفه‌های هوش هیجانی است که تعاملات و روابط اجتماعی را تسهیل می‌نماید. توانمندی در مهار و مدیریت استرس و برقراری رابطه مناسب اجتماعی به وسیله شوخ‌طبعی به هوش هیجانی اشاره دارد، زیرا توانایی مقابله با استرس و توانایی برقراری رابطه اجتماعی به شیوه صحیح را هوش هیجانی گویند (۴).

در یک جمع‌بندی نهایی، بر اساس نتایج این پژوهش، اهمیت نقش شوخ‌طبعی در پیش‌بینی هوش هیجانی مورد تأیید قرار گرفت و همبستگی مثبت میان ابعاد شوخ‌طبعی (لذت از شوخی، خنده، شوخی کلامی، شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی و شوخ‌طبعی در شرایط استرس‌آور) با هوش هیجانی مشخص شد. این پژوهش می‌تواند در وسعت بخشیدن به نظریه هوش هیجانی کمک شایانی نماید. در زمینه کاربرد پژوهش در حوزه عملی باید به این مسأله توجه کرد که از آن جا که یکی از بزرگترین سرمایه‌های انسانی هر جامعه افراد برجسته از جمله دانشجویان استعداد درخشان و دانشجویان ممتاز است، توانایی برقراری و مدیریت روابط اجتماعی مناسب در تمامی حوزه‌ها و موقعیت‌های اجتماعی نیاز به پرورش افراد با هوش هیجانی بالا دارد. با توجه به نتیجه پژوهش حاضر و مرور بر پژوهش‌های پیشین، افراد تیزهوش از شوخ‌طبعی استفاده می‌نمایند و ابعاد متفاوت شوخ‌طبعی، این

شرایط استرس‌آور و هوش هیجانی می‌توان گفت که شوخ‌طبعی در شرایط استرس‌آور می‌تواند با کاهش تنش و استرس، کنترل تکانش و افزایش سازگاری توأم گردد (۱۴، ۷). تحمل استرس و کنترل تکانش همان مدیریت استرس Bar-on است و می‌توان گفت که فرد با شوخ‌طبعی در شرایط استرس‌آور، دارای هوش هیجانی است، زیرا در مدیریت استرس توانمند است.

به منظور بررسی عمیق‌تر رابطه ابعاد شوخ‌طبعی و هوش هیجانی، تحلیل رگرسیون اجرا شد. یافته‌ها نشان داد که از میان ابعاد شوخ‌طبعی، مهم‌ترین عامل پیش‌بینی کننده هوش هیجانی، بعد شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی است. در مورد سهم پیش‌بینی‌کنندگی شوخ‌طبعی و ابعاد آن نتایج نشان داد که دو بعد شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی و شوخ‌طبعی در شرایط استرس‌آور قابلیت پیش‌بینی هوش هیجانی را در دانشجویان استعداد درخشان و دانشجویان ممتاز داشتند. یکی از ویژگی‌های بارز افراد تیزهوش و نخبه، شوخ‌طبعی است. افراد تیزهوش در موقعیت‌های پیچیده، ایده‌ها یا مسایل کلیدی را با شوخ‌طبعی ترکیب می‌کنند و از توانایی استثنایی برای استفاده به موقع از واژه‌ها و حرکات برخوردار هستند. افراد تیزهوش، شوخ‌طبعی را با ظرافت یا کنایه‌آمیز نشان می‌دهند، دارای انباشتی از اطلاعات درباره هیجان‌ها هستند و با رویدادها، آزاد اندیشانه برخورد می‌کنند و داده‌های حسی را به خوبی دریافت می‌کنند (۱۵).

شوخ‌طبعی نقش بسیار مهمی در روابط بین‌فردی دارد، زیرا شوخ‌طبعی در بهبود تعاملات در جهت مثبت، کاهش تنش و درگیری بین افراد، و ایجاد حمایت‌های هیجانی نقش دارد (۷). شوخ‌طبعی در روابط اجتماعی و شوخ‌طبعی در شرایط استرس‌آور به فرد کمک می‌کند که به وسیله خلق شوخی، فرد در مقابله با استرس‌های روزمره، خلق روابط اجتماعی مناسب، آسان نمودن حل مسایل و مدیریت هیجان و انگیزه توانمند گردد (۱).

فرد شوخ‌طبع به راحتی می‌تواند رابطه صمیمانه‌ای ایجاد نماید و با قرار گرفتن در جوی که رسمی و خشک نیست، به

دانشگاه بود، بنابراین پیشنهاد می‌شود که مقایسه‌ای بر ابعاد شوخ‌طبعی و هوش هیجانی دانشجویان عادی و دانشجویان سرآمد انجام گیرد.

سپاسگزاری

نگارندگان از کلیه همکارانی که ما را در اجرای این پژوهش یاری دادند، به ویژه از دانشجویان استعداد درخشان و دانشجویان ممتازی که در این پژوهش شرکت نمودند، کمال تشکر را دارند.

افراد را به سمت هوش هیجانی بالا رهنمون می‌نماید. از این رو برگزاری دوره‌های آموزشی تنظیم هیجانات به وسیله شوخ‌طبعی برای اقشار مختلف جامعه به خصوص قشر دانشجو در جهت بهبود تعاملات اجتماعی و افزایش هوش هیجانی می‌تواند روشی مؤثر باشد. برای بررسی دقیق‌تر رابطه هوش هیجانی و شوخ‌طبعی پیشنهاد می‌گردد که در پژوهش‌های آتی تأثیر شوخ‌طبعی بر هوش هیجانی گروه‌های دیگر با در نظر گرفتن عامل جنسیت، سن و مقطع تحصیلی بررسی شود. پژوهش حاضر محدود به دانشجویان سرآمد

References

1. Seyednezad Jeludar S, Ahy Jeludar Z, AhmadiGatab T, Shayan N. The Study of Relationship Between Sense of Humor and General Health in Students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 2011; 30: 2057-60.
2. Fernandez S. The relationship between teacher's emotional intelligence and sense of humor, and students achievement. [Thesis]. Ohio: Cincinnati University 2011.
3. Martin RA. Humor, laughter, and physical health: methodological issues and research findings. *Psychol Bull* 2001; 127(4): 504-19.
4. McGhee PE. *Humor As Survival Training for a Stressed-Out World: The 7 Humor Habits Program*. London: AuthorHouse; 2010.
5. Ryahee Estahbanati M. The relationship between emotional intelligence and psychological mental health among gifted high school students. [Thesis]. Shiraz, Iran: Shiraz University 2010.
6. Teehan RE. The relationship between emotional intelligence, sense of humor and job satisfaction in masters of business students at Midwestern university. [Thesis]. United States: Capella University 2006.
7. Lopes PN, Brackett MA, Nezlek JB, Schutz A, Sellin I, Salovey P. Emotional intelligence and social interaction. *Pers Soc Psychol Bull* 2004; 30(8): 1018-34.
8. Masten AS. Humor and competence in school-aged children. *Child Dev* 1986; 57(2): 461-73.
9. Yip JA, Martin RA. Sense of humor, emotional intelligence, and social competence. *Journal of Research in Personality* 2006; 40(6): 1202-8.
10. Khoshouei MS. The relationship between emotional intelligence and sense of humor in university students. *Journal of Educational Studies and Psychology* 2009; 9(2): 95-111.
11. Alinia Karou-ei R, Doosti YA, Dehshiri GR, Heidari MH. Humor styles, subjective well-being, and emotional intelligence in college students. *Journal of Iranian Psychologists* 2009; 57(18): 159-69.
12. Salovey P, Woolery, yer JD. Emotional intelligence: Conceptualization and measurement. In: Fletcher G, Clark MS, Editors. *The Blackwell Handbook of Social Psychology*. London: Blackwell Publishers; 2000.
13. Safari H. Affect of emotional intelligence and self-determination on quality of life and it's dimensions among Shiraz university students. [Thesis]. Shiraz, Iran: Shiraz University 2008.
14. Khoshouei MS, Oreizy HR, Aghaei A. Construction and Validation of Sense of Humor Questionnaire. *Psychological Research* 2009; 12(1-2): 26-39.
15. Arasteh HR, Mahmoodi-Rad M. Identification, traits and development of elite. *Rahyافت Journal* 2004; 34: 5.

Predicting emotional intelligence based on dimensions of sense of humor among talented university students

Fatemeh Torabi¹, Diba Seif²

Original Article

Abstract

Aim and Background: It is necessary to notice the relationship between sense of humor and emotional intelligence, because emotional performance can be affected by people's sense of humor. The purpose of the present study was to predict emotional intelligence based on sense of humor and its dimensions among talented university students.

Methods and Materials: This descriptive study was performed on 115 (44 males and 71 females) talented and high achievers Shiraz University students selected through purposive sampling in 2011. Khoshoe Sense of Humor Questionnaire and Petrides and Furnham Emotional Intelligence Questionnaire were used as measuring instruments. Data was analyzed by calculating Pearson's correlation coefficient and multiple analysis regression by the use of SPSS software version 16.

Findings: There was a significant correlation between emotional intelligence and sense of humor and its dimensions (enjoyment of humor, laughter, verbal humor, sense of humor in social relation, sense of humor in stressful conditions). The results of multiple regression analysis revealed that emotional intelligence is predicted by sense of humor in social relation and sense of humor in stressful conditions.

Conclusions: There was a positive relationship between sense of humor and emotional intelligence. The most important predictor of emotional intelligence among talented university students was sense of humor in social relation.

Keywords: Sense of humor, Emotional intelligence, Giftedness, Talented students, High-achiever students

Citation: Torabi F, Seif D. **Predicting emotional intelligence based on dimensions of sense of humor among talented university students.** J Res Behav Sci 2013; 11(2): 100-7

Received: 14.01.2013

Accepted: 04.05.2013

1- Department of Psychology and Education of Exceptional Children, Alameh Tabatabaiee University, Tehran, Iran (Corresponding Author)
Email: Ftorabi1385@gmail.com

2- Assistant Professor, Department of Exceptional Children, School of Education and Psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran